

Ondrék József

A FÓKUSZ HADMŰVELET: LÉGI ESEMÉNYEK A HATNAPOS HÁBORÚ ELSŐ NAPJÁN

Az 1967-es hatnapos háború (más néven a III. arab-izraeli háború vagy 1967-es júniusi háború) egy döntő légi-csapás sorozattal kezdődött el. A konfliktus gyakorlatilag az első napon eldőlt az alaposan megtervezett és végrehajtott Fókusz hadművelettel, aminek segítségével az Izraeli Légierő döntő légi fölényt vívott k a háború teljes további időszakára. Mivel a régióban továbbra sincs béke, és hatnapos háború utóhatásai máig érezhetőek a Közel-Keleten, ezért érdemes a hadműveletet újra megvizsgálni. A tanulmány első felében bemutatom a villámháborús terv kidolgozásának okait, majd részletesen ismertetem a Fókusz hadművelet végrehajtását és a hatnapos háború első napjának valamennyi légi eseményét.

Kulcsszavak: légiháború, arab-izraeli, konfliktus, hatnapos háború, 1967. június, első nap, Fókusz hadművelet, első nap

A FÓKUSZ HADMŰVELET ÉS A VILLÁMHÁBORÚS TERVEK OKAI

A hatnapos háború 1967. június 5-én reggel jeruzsálemi idő szerint 7:45-kor, kairói idő szerint 8:45-kor tört ki. A nevéből értetődően a harcok mindössze hat napig tartottak, azonban ezalatt az idő alatt gyakorlatilag folyamatosak voltak az összecsapások legalább egy fronton. A harcok során Izrael kiválóan alkalmazta a villámháborús stratégiáját és legyőzte minden arab ellenfelét, nem kis részben az első nagyon végrehajtott sikeres légi hadműveletnek köszönhetően. A villámháborús tervek, beleértve a megelőző csapást, azaz a Fókusz hadműveletet is, alapvetően három okból nyújtottak jó megoldást a zsidó államnak. Elsősorban tisztában voltak vele, hogy ugyan kiképzési és hírszerzési fölényük van, de az eszközeik tényleges technikai fölénye nem olyan jelentős, így minél hamarabb, lehetőleg még a földön meg akarták semmisíteni a számbeli fölényben lévő arab légierőket, még mielőtt tömeges légi összecsapásokra kerülhetne sor. A másik ok, amely a villámháborús terveket helyezte előtérbe gazdasági volt. Az izraeli védelmi erők nem tarthatták túl sokáig készütségben a tartalékosokat, hiszen minden megfelelő korú nő és férfi is katona volt, és az ő szolgálataikkal gyakorlatilag megállt az ország civil élete és gazdasága. Természetes az is, hogy a kisebb létszámú haderővel és csekélyebb pénzügyi erőforrásokkal rendelkező Izrael, igyekezett volna gyorsan döntőre vinni egy konfliktust, hiszen a tartalékai is végesek voltak, különösen a látszólag hatalmas emberi és anyagi tartalékokkal rendelkező Egyiptommal szemben. A valószínűsíthető harmadik ok, amely a villámháborús stratégia mellett döntésre ösztönözte Moshe Dayan védelmi minisztert, Yitzhak Rabin vezérkari főnököt és a Mordechai Hodot a légierő vezetőjét a külső politikai nyomás volt. A légi hadműveletekre fókuszálás miatt a politikai és katonapolitikai okok feltárására nincs lehetőség, de a haditerv kidolgozására és végrehajtására is igen nagy befolyása volt a világpolitikának. Az 1956-os szuezi katonai akciót látva, az várható volt, hogy az ENSZ, valamint az Egyesült Államok és a Szovjetunió mind nyomást fognak gyakorolni a felekre a nyílt ellenségeskedés mielőbbi beszüntetéséért. A szovjet szándékot nehéz pontosan feltárni, azonban az biztos, hogy a Vietnamban lekötött Egyesült Államoknak semmilyen érdekét nem szolgálta egy közel-keleti

konfliktus és ennek megfelelően Johnson elnök és apparátusa minden meg fog tenni a háború megakad lyoz s ert, vagy ha ez nem sikerül, akkor legalább a harcok mielőbbi bes ntet s ert. Ilyen körülmények mellett Izraelnek gyorsan döntésre kellett vinnie az eseményeket.

A FÓKUSZ HADMŰVELET  S A LÉGI HARCIS CSELEKMÉNYEK A HATNAPOS HÁBORÚ ELSŐ NAPJÁN

A közel-keleti térség egyik legrövidebb, de mégis legmeghatározóbb konfliktusa – a hatnapos háború – a Fókusz hadművelettel kezdődött 1967. június 5- n, jeruzsálemi idő szerint 7:45-kor, kairói idő szerint 8:45-kor. Ekkor vette kezdetét az izraeli megelőző csapás, amely egyben el is döntötte a háború további kimenetelét, olyan els pr  siker volt. Az első bombák pontban 7:45-kor csap dtek a célként kijelölt egyiptomi repterek betonj ba, de a harci cselekmények már néhány perccel korábban, 7:15-kor elkezdődtek. Ekkor szállt fel az IAF egy Vautour g pp rja melynek a feladata „az egyiptomi légvédelem rádióelektronikai eszközeinek zavarása volt”¹. Ezek közül az egyik a különleges berendezésekkel felszerelt híres „Phantomas” volt, és mindkét gép sz rnnya alatt fel volt függesztve kettő darab hazai fejlesztésű Yabelet ECM (Electronic Countermeasure), magyarul elektronikai zavaró konténer. Mindkét gép az egyiptomi légtérben a Sínai-félsziget, a Szezei-csatorna és a Nílus delt ja felett tevek nykedett, aktív zavarást végezve több mint 2  ra hossz ig. Addig, amíg a Fókusz hadművelet utolsó t mad g pe haza nem t rt². A „Yabelet” konténernek az egyiptomi és szíriai l gt rellen r z  radarok és a légvédelmi t z rs g t z vezet  radarjainak a zavarására volt kifejlesztve, és bár az egyik gép berendezése nem működött tökéletesen, de az izraeli g pveszt seket látva,  gy is kijelenthető, hogy megfelelő hatásfokkal blokkolták az egyiptomi l gv delmet³. A „Yabelet” konténer és a Vautour, mint elektronikai zavar platform használata nagyban hozzájárult a hadművelet sikeréhez, és azért is fontos része a hatnapos háború részvevőinek, mert a hadviselő feleknél ez volt az egyetlen elektronikai hadviselésre kifejlesztett eszköz. A Vautour fot felder t  gépek is nagyban hozzájárultak a támadás előkészítésének sikeréhez, majd a bevetéseket követő értékeléséhez, azonban az IAF 119. százada rendelkezett kett  Mirage IIIRJ harcászati felder t vel⁴, sőt az EAF-nek is voltak fot felder t  Il-28-asai,  gy ez a felderítő k pessege a Vautour-oknak nem volt egyedülálló. Viszont elektronikai zavar tevek ny-s g tekintetében teljesen egyed l ll ok voltak. A zavaró repülések mellett a Fókusz hadművelet első csapására az IAF a bevet het  gépeinek gyakorlatilag a teljes állományát bevetette, és csupán a hazai légtér védelmére hagytak hátra régi Gloster Meteor gépeket. A teljes er bedob s mellett az időzítést sem bízták a véletlenre. A megfelelő előkészítésnek és kiváló hírszerzésnek köszönhetően, sikerült egy olyan időpontot választaniuk a támadásra, amikor gyakorlatilag a teljes egyiptomi légierő a földön tartózkodott. A minden kora reggel magasba emelkedő egyiptomi MiG-21-es  rj rat már leszállt, de a d el tti váltásuk m g nem szállt fel. Emellett a gépek személyzete sem volt m g harckész. M g vagy reggeliztek, vagy a reggeli csúcsforgalomban próbáltak eljutni a repter kre,  gy látható, hogy a MOSZAD és az izraeli hírszerzés inform torai

---

¹ Berki, Gábor. "Elektronikai Hadviselés a Hatnapos Háborúban." Hadmérnök 6.1. Mar. 2011. Web. 30 Apr. 2017.

² Dor, Amos. IAF Vautours. Vol. 8. Milan: AD Graphics, 2001. Print. The IAF Aircraft Ser. p.16.

³ Kreisler, Zvi. "The Armament of the IAF Vautours." The Vautour Pages. N.p., May 2002. Web. 24 July 2017. <http://www.oocities.org/zvika47.geo/arms-iaf.htm>

⁴ Baker, Nigel, and Tom Cooper. "Operation Moked: Destruction of Arab Air Forces." Wwww.acig.org. 11 May 2009. Web. 24 July 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content

t k letes id pontot választottak. Az egyiptomi pil t k  gy tulajdonképpen a földön vesztegelve kellett, hogy v gign zz k a g p k pusztulását, vagy sok esetben mire a rep l b ziszokra értek, már megsemmisültek a g peik és a felsz ll p ly k.

A körültekintően kiválasztott reggeli időpont és a nagyszer  Vautour gépek elektronikai zavarása mellett m g egy véletlen szerencsés mozzanat is segítette a hadművelet sikerét. „Véletlen egybeesés folytán k t egyiptomi parancsnok is – Ali Amer tábornagy, a hadsereg főparancsnoka és Mahmoud Szidki tábornok, a légierő parancsnoka – ezen a napon indult szemlét tartani,  gy a támadás idején éppen félúton voltak a levegőben Kairó és a Sínai-félsziget között”⁵. Majd Hogg alá is támasztja, hogy miért is volt ez szerencsés szituáció az IAF számára, hiszen, „hogy elker lj k a téves azonosításból adódó esetleges baleseteket, a repülési útvonal mentén minden egyiptomi légvédelmi  tegek szigorúan megtiltották, hogy bármilyen repülőre tüzeljen mindaddig, amíg a két parancsnok gépe le nem szállt”⁶. Mégis a szerencse és az elektronikai zavarás mellett sem bízták a támadás sikerét a véletlenre az izraeli vezérkarban, és már az első hullám berep l s t is egy megtévesztő, elkerülő úton vezett k célra. A gépek kirepültek nyugati irányba a Földközi-tenger f l , majd onnan fordultak délre és repültek be a Nílus-menti ország légterébe. Ez természetesen nem a legrövidebb  t, és nem a leglogikusabb útvonal volt. A gépek  gy gyakorlatilag nyugati és  szak-nyugati irányból mértek csapást az első hullám 10 céljára. Ha ez a sor elővigyázatosságból megtett intézkedés még mindig nem lett volna elég, a támadó gépek a felszállást követően a radarok észlelési magassága alatt repültek,  gy ugyan Jordánia nagy teljesítményű l gt relen r z  radarja jelezte, amikor felszálltak, de az egyiptomi radarok már nem l tt k őket. A nagy sebességgel és rendkívül alacsonyban, a tenger fel l  rkezt  gépeket csak a sug rhajt m veik által keltett vízpára árulta el, azonban mire ezt megl tt k az egyiptomi légvédelem katonái, addigra már késő volt⁷. A távolabbi, felső-egyiptomi célokat támadó Vautour kötelékek szintén alacsonyban, a tenger felett repülve k zel tett k meg a céljaikat, azonban itt  rtelemyszer en a Vörös-tenger felett repültek és a támadás iránya is keleti,  szak-keleti volt.

A Fókusz hadművelet első hullámának a célja az egyiptomi légierő megbénítása volt a repülőterek, és ezeken belül is elsősorban a felsz ll p ly k és a repülőeszközök t nkr tetel vel. Ez a hullám 7:45 és 9:00 között összesen 11 (10 tervezett és egy nem tervezett céllal) egyiptomi repülőteret támadott meg. A támadás menetében további részletek emelik ki a gondos kivételezést és a kiváló hírszerzési információkat, valamint felkészülést. Az egyike ezeknek, hogy k z r lag katonai, hadászati szempontból fontos célokat támadtak meg, és nem hozták a pil t ik és g peik épségét veszélybe propaganda célok támadásával. A másik részlet pedig az, hogy az első hullám leginkább a légi b ziszok használhatatlanná tételét célozta meg, és csak ezután t madhatt k a repülőeszközöket. Ennek a folyamatnak a fegyelmezett végrehajtása azért volt fontos, hiszen a felsz ll p ly k használhatatlanná tételével m g azok a gépek sem tudtak a levegőbe emelkedni, amelyek amúgy épségben  tv szelt k volna az első hullámot.  gy a hadművelet második hulláma már teljes egészében a géppark, a légvédelem és a j r lekos infrastruktúra elpusztítására koncentr lhatott, és csak nagyon kismértékben kellett tartania ellenséges elfog vad szokt l. További alátámasztója az alaposan átgondolt tervezésnek az, hogy az IAF egy új fegyvert is bevetett a Fókusz hadművelet alatt. Ezek az úgynevezett RDB (Runway Destruction Bomb – Kifut p lya Romboló Bomba) volt, amelyet a

---

⁵ Hogg, Ian V. Az Izraeli Hadig pezet - Katonák, Fegyverek, Háborúk. Kaposvár: Holló  s Társa, 1983. Print. p.62.

⁶ Ibid.

⁷ Ulanoff, Stanley M. The Fighting Israeli Air Force. New York: Arco, 1985. Print. p.62.

franciákkal közösen fejlesztettek ki. Ezek annyira  jak voltak, hogy csak 1966 végén kerültek először a csapatokhoz⁸. Ha meg kellene nevezni egy fegyvert, mint az IAF sikerének kov cs t 1967 nyarán, akkor az ECM feladatot ellátó Vautour gépek és az RDB bombák között kellene leginkább választani, b r természetesen a légi harcok „sztárja” a Shahak is említést kellene, hogy  rdemljen. Azonban a Mirage IIICJ-re és az összes többi fegyverre az izraeli arzenálban az arab  llamoknak is megvoltak a maguk szovjet, amerikai vagy brit forrásból beszerzett megfelelőik, de a fentnevezett k t különleges fegyverhez hasonl juk sem volt. Ezek a kifutópálya romboló bombák, amelyet az izraeliek „Papam” bombának neveztek egyedülálló konstrukciók voltak a hatvanas évek derek n⁹. Ez a bomba tette lehetővé, hogy az egyiptomi légi erő szinte tényleg teljesen a földhöz ragadjon, s t a támadást követően a helyreállítási munkálatok sem kezdődhetnek meg rögtön, valamint amikor megkezdődtek, akkor is rengeteg időt vettek igénybe a bomba különleges kialakítása miatt. A kialakítása lehetővé teszi, hogy alacsony és gyorsan repülve is kioldhass k őket,  gy csökkentve a cél felett töltött időt és javítva a célzás pontosságát is. Ez az  rt is volt fontos, mert a bombák mérete viszonylag kicsi, a legelterjedtebb változata mindössze 70 kg-os volt, igaz egy felf ggeszt  pilonon akár többet is hordozhattak bel l k és a 70 kg teljes tömegből 48 kg-ot tett ki a robbanótöltet, ami arányaiban egészen nagy s m¹⁰. A bombák szerkezetét tekintve a leoldást követően az amerikai Snakeye megoldáshoz hasonlóan automatikusan egy kis ernyő ny lik ki, amely egyr sztt lelassítja a bombát  gy időt hagyva az eszközt leold  repülőgépnek, hogy kell  távolságra eltávolodjon a bomba robbanása előtt, és ne sérüljön meg repesz vagy akár légnyomás által. M sr sztt ez az ernyő állította be a bombát 60 -os szögbe a föld felé zuhanva. Ekkor lépett működésbe a fegyverbe épített rakétamotor, amely felgyorsította a robbanófejet és áttörte a felsz ll p ly k vastag és kemény betonját. A 70 kg-os bomba egy körülbelül 5 m széles és 1,6 m mély kr teret robbantott a betonba, és ezt teljesen fel kellett tölteni mielőtt egyáltalán a helyreállítása a felső rétegnek megkezdődhetett volna. Ehhez hozzájárult m g az is, hogy némelyik gy jt ja késleltetve volt, akár 1,5  r val tovább hátráltatva ezzel a helyreállítási munkálatok megkezd s t¹¹. Mivel a rendszer nagyon új volt, és csak 1966 végén kerültek a csapatokhoz a bombák,  z rt a támadás idejében limitált s mban álltak rendelkezésre, körülbelül 250 db létezett bel l k június 5- n¹². A fegyver jó hatásfokát és sikerességét illusztrálja, hogy a hatnapos háború eseményeit árgus szemekkel figyelő  llamok mind hozzákezdtek a maguk kifutópálya romboló bomb j nak kifejlesztéséhez 1967 után. A hatnapos háborúban alkalmazott kifutópálya romboló bombákat sokszor hibásan Matra Durandal RDB-nek azonosítják, ami nem helytálló, azonban az igaz, hogy ezt a fegyvert is a közös francia-izraeli fejlesztés tapasztalatai alapján fejlesztett k ki, és amely olyan jól sikerült, hogy m g az Egyesült  llamok is hadrendbe állította. A „Papam” bombák a Durandal  s nek tekinthetők, a működési elvük megegyezik, de a méreteik eltérnek. Az 1967-es bomb n l több mint kétszer akkora a Durandal¹³. Az első hullám végére az IAF igazoltan 140 repülőgépet pusztított el a földön, és további 8 légi győzelmet aratott azon EAF gépek felett, amelyek valahogy a levegőbe tudtak emelkedni. Az IAF

---

⁸ Kreisler, Zvi. The Armament of the IAF Vautours. The Vautour Pages. N.p., May 2002. Web. 24 July 2017. <http://www.oocities.org/zvika47.geo/arms-iaf.htm>

⁹ Ulanoff, Stanley M. The Fighting Israeli Air Force. New York: Arco, 1985. Print. p.59.

¹⁰ Kreisler, Zvi. "The Armament of the IAF Vautours." The Vautour Pages. N.p., May 2002. Web. 24 July 2017. <http://www.oocities.org/zvika47.geo/arms-iaf.htm>

¹¹ Ibid.

¹² Ulanoff, Stanley M. The Fighting Israeli Air Force. New York: Arco, 1985. Print. p.59.

¹³ Goebel, Greg. "[2.0] Dumb Bombs (2): Cluster Munitions & Other Bombs." [2.0] Dumb Bombs (2): Cluster Munitions & Other Bombs. 1 Nov. 2004. Web. 15 May 2017. <http://craymond.no-ip.info/awk/twbomb2.html>

győzelmek k z l egy sem született levegő-levegő rakétával, hanem mindet a 30 mm-es DEFA gépágyúval szereztek. Az IAF  sszesen 10 gépet veszett, melyek közül 4-et l ttek le légi harcban¹⁴. Bár voltak olyan egyiptomi egységek, akik a hulló bombákkal dacolva hősiesen felvették a harcot, akár a szerviz utatr l felszállva is, de ez jobbra csak szépíteni tudta az eredményt. Az izraeli vezetés számára talán a legfontosabb az volt, hogy az egyiptomi Tu-16KS bomb z kb l mind megsemmisült a Kairó Nyugat (Cairo West) légi bázison. Ezzel megsz nt a közvetlen veszélye annak, hogy az izraeli lakosságot és v rosk zpontokat keletről bombatámadás  rje¹⁵. A megtámadott reptereket mind le kellett zárni, és ezek ki lettek vonva a harcokból, amely a földi hadműveletek megindulásakor különösen fontos volt. Tovább súlyosbította az EAF helyzetét, hogy az 1967 júniusát megelőző er fitogtat  időszakban sok g p ket közelebb hozták Izraelhez,  gy a repterek zsúfoltak voltak és nem álltak rendelkezésre megfelelően kialakított fedezékek és  ll helyek. A sorban álló gépek k ny  célok voltak a jól kiképzett izraeli pilótáknak.

Amint az látható, az izraeli sikernek sok összetevője volt, és ezek közül m g egy fontos akkor világlott ki, amikor az első hullám t mad g pei visszatérek a b zisaikra. Az IAF földi személyzete  gy készítette fel a gépeket a következő bevetésre, mintha egy autóverseny boxutc j ban lennének. Hála a kiképzés magas sz nvonal nak, 8 perc alatt képesek voltak egy visszatért gépet újra felfegyverezni, üzemanyaggal feltölteni és ismételten bevetésre k ssz  tenni. Ez a hatékonyság tette lehetővé, hogy a limitált számú eszközöket maximálisan kihasználják és egy nap számos bevetést hajtsanak végre. A Fókusz hadművelet első csapása csak a kezdet volt, és a teljes haditerv megvalósításához ez a rendkívül gyors felkészítési idő is szükséges volt. Az ilyen módon felkészített IAF gépek akár napi 8 bevetést is rep lhetek, szemben mondjuk a korabeli NATO gépek átlagosan 3 lehetséges bevetésével, vagy az arab légierők m g lassabb felkészítésével. A gyorsan váltakozó t mad hull mokhoz m g az is hozzájárult, hogy amikor már a cél fölött voltak, akkor viszonylag kevés időt töltöttek ott a támadók. Egy támadó bevetés 1 bombázó r csap sb l és további 3–4 g p gy z  r csap sb l állt, amely 5–7 percet eredményezett a célterület felett, a cél nagys g nak és a géptípus teljesítményének függv ny ben¹⁶.

Hála a hatékony felkészítésnek és a percre pontosan kidolgozott tervnek, a Fókusz hadművelet második hulláma 10:00-kor érkezett meg a céljaik f l , és egészen 12:30-ig tartottak ennek a hullámnak a támadásai. A második hullában részvevő csap sm r knek légvédelmi szempontból valamivel k nyebb helyzetben találták magukat. A meglepetés erejével már nem sz m lhattak,  gy a cs ves egyiptomi légvédelem veszélyt jelentett rájuk, azonban az SA-2¹⁷-es föld-levegő rakéták indítási magassága alatt repültek, valamint a szétbombázott felsz ll p ly k miatt az EAF elfogóvadász egységeitől is csak nagyon kis mértékben kellett tartaniuk. A harcászati fot felder t k, valamint az első hullámból visszatérő pilóták beszámolói alapján az IAF-nek elég hamar nyilvánvalóvá vált, hogy a Fókusz hadművelet első hulláma sikert aratott, még akkor is, ha a pusztítás teljes mértékét nem tudhatták még ekkor.  gy az IDF, azaz a zsidó állam szárazföldi hadereje is megkezdte a támadást a Sínai-félszigeten, valamint a G zai  vezetben. A légierő azonban továbbra is csak korlátozottan tudta támogatni a földi erőket, ugyanis

---

¹⁴ Baker, Nigel, and Tom Cooper. "Operation Moked: Destruction of Arab Air Forces." www.acig.org. 11 May 2009. Web. 24 July 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content

¹⁵ Springer, Rita A. *Operation Moked and the principles of war*. Newport, RI: Naval War College, 1997. Print. p.8.

¹⁶ Ulanoff, Stanley M. *The Fighting Israeli Air Force*. New York: Arco, 1985. Print. p.60.

¹⁷ SA-2 – Sz-75 Dvina

a második hullámhoz gyakorlatilag még mindig szinte a teljes támadó arzenált felhasználták. A háború ezen korai szakaszában csupán egy századnyi Fouga CM-170 Magister oktatóg pet tudtak biztosítani közvetlen légi támogatásra, valamint néhány helikoptert különleges egységek célba juttatására és harci kutató-ment  feladatokra¹⁸. Azonban, mialatt Izrael a Fókusz hadművelet második hull m t hajtotta végre, június 5- n d l körül az is bebizonyosodott, hogy hiába szeretnék volna a konfliktust egyfrontos háborúnak megtartani, és a többi arab szövetséget távol tartani a harcoktól, ez lehetetlen volt. Jordánia  s Sz ria is megtámadta Izraelt az Egyiptommal köt t katonai szövets g kh z h en. Ehhez az is hozzájárult, hogy a hader iket egyiptomi parancsnokság alá rendelt k, illetve, hogy Egyiptom fals propagandát sugárzott és teljesen hamis információkkal látta el szövetségeseit, miszerint a zsidó támadást visszavert k, s t már  k lendültek ellentámadásba. A légi események tekintetében ez sz r, jordániai és iraki l gicsap sokat is jelentett. Az ellentámadások kezdetén 12 db sz r MiG-17  s MiG-21 támadta meg a deganiyahi gátat és a meggidoi tartalék repülőteret és a haifai olajfinomítót, ahol az utóbbiban k r is esett. A támadást Mirage IIICJ gépek elfogták, és legalább egy¹⁹, egyes források szerint kett ²⁰ MiG-17-est lelőtt Snir százados, a 119. század pilótája. Az iraki légierő támadása nagyobb sikerrel járt. B r a hírszerzési információk nem voltak pontosak, a IQAF 6. századának Hawker Hunter vad szbomb z i  gy is meglepetésként  rt k az izraeli l gv delmet. Gyakorlatilag bármiféle légi elhárítás nélkül t madhatt k a céljukat 5-en k z l k, ami viszont az izraeliek nagy szerencséjére a hírszerzési hiányosságaik miatt csak a Kfar Sirkin nev  tartalék repülőtér és ejtőernyős kiképzőközpont volt, nem egy fontos légibázis. Az  sszesen elindított 72 db nemir ny that  levegő-föld rakétával sikerült megsemmis teni k egy Nord Noratlas katonai szállítógépet és egy civil tulajdonú Piper Super Cub kisg pet. Az iraki támadók másik 3 gépe légvédelmi ellenállásba ütközött Tel Aviv fölött, ahol MIM-23 Hawk föld-levegő rakétákat indítottak rájuk. Az rakéták nem találtak, de ezek a Hunterek sem találták meg a céljukat,  gy végül veszteség nélkül visszatértek a b ziskra, a H-3-as jelz s  rept rre²¹. A jordániai légierő is támadásba lendült nem sokkal az irakit követően, azonban nekik még ennyi szerencs j k sem volt, mint az irakiaknak. Szintén hibás hírszerzési információkra alapozták a támadást, és a „Netanya” légibázis, amit megtámadni indultak nem is létezett.  gy a feltételezett repülőtér helyén talált civil gyógyszergyárat támadták meg a nem irányított rak t ikkal, ahol egy civil dolgozó élet t vesztette, és többen megsérültek. Ahogy ezek a gépek visszatértek, a RJAf újabb további 8 Hawker Huntert emelt a levegőbe. Ezek a gépek viszont már egyenesen belerep ltek az időközben a Sínai-félszigetről átirányított és a keletről érkező arab támadásoktól felocsúdott IAF Mirage vad szokba, melyek le is l ttek egyet a támadók k z l és megakadályozták, hogy végrehajtsák a bevet s k²². Közben a sz r MiG-17-esek is  jra t madtak, de a m sik k t arab  llamhoz hasonlóan nekik is hib s hírszerz si információik voltak. A Shomron mez gazdas gi rep l teret t madta k t Fresco, itt megsemmis tettek egy c lk nt kihelyezett makett rep l t,

---

¹⁸ Aloni, Shlomo. Arab-Israeli Air Wars, 1947-82. Oxford: Osprey, 2001. Print. p.49.

¹⁹ ACIG Team. Israeli Air-to-Air Victories in 1967. www.acig.org. 11 May 2009. Web. 30 June 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content

²⁰ Baker, Nigel, and Tom Cooper. Operation Moked: Destruction of Arab Air Forces. www.acig.org. 11 May 2009. Web. 24 July 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content

²¹ Cooper, Tom. The Fight for Airfield H-3. *Aeroplane* Aug. 2017: 58-62. Print. p.59.

²² *Ibid.* p.60.

viszont az izraeli l gv delem az egyik t mad t lel tte²³. A háború k d ben egy nem hadviselő f l légi eszköze is áldozatul esett a hatnapos háborúnak. Az arab légi támadásokat megakadályozni kívánó IAF Mirage IIICJ-k elfogtak egy véletlenül izraeli légtérbe tévedt libanoni Hawker Huntert. A libanoni gép nem támadott célokat, azonban a visszaúton a Rayak légi bázisa, ahonnan felszállt mégis lelőtte egy Mirage a Bekaa-völgy f llett²⁴. B r a második hullám végrehajtását a szövetséges arab  llamok támadásai megzavarták, mégis teljes sikert értek el az IAF gépei Egyiptom felett. A célként kijelölt 10 repülőteret mind megtalálták és megtámadták. 107 gépet semmisítettek meg a földön, valamint további legalább 8-at a levegőben, mindet gépágyúval. A veszteséglistára egy g p k került, amelyet viszont egy egyiptomi MiG-21F-13 l tt le R-3Sz légiharc rakétával.

A Fókusz hadművelet harmadik hulláma délután 13  ra előtt néhány perccel kezdődött. Eredetileg ez a hullám is az egyiptomi légierőt támadta volna, gyakorlatilag teljesen megsemmisítve azt, azonban a jordániai, sz r és iraki támadások sem maradhattak válasz nélkül. Az IAF t mad k tel kek nagy része még abban a tudatban szállt fel, hogy a Nílus menti országba kell repülniük, és bár a gépek egy része folytatta is az útját egyiptomi célok felé, de a nagyrészüket a levegőben  tir nyitott k az izraeli l giir nyit k. Az előző hullámhoz hasonlóan szintén 10 repülőteret  rt támadás, de ezek már 4 ország területén, Egyiptom n, Sz ri n, Jord nia n  s Irak n voltak megtalálhatók. Sz ri ban az al-Mezzeh, Dmeyr, Marj Rayal, Tsaykal, és a T.4 nev  b zisosokat érte támadás, amelynek során körülbelül 50%-a megsemmisült a SyAAF-nek. A sz r repülőtereken főleg az eszközök semmisültek meg és nem a repülőtéri infrastruktúra. Ennek az oka, hogy a már korábban ismertetett kis mennyiségben álltak csak rendelkezésre „Papam” bombák, amiket fel is használt az IAF az EAF repülőterei ellen.  gy a harmadik hullám céljainál már csak az általános felhasználású bombákat, és a levegő-föld rakétákat, valamint a g p gy kat használhatták. A felszállópálya-romboló bombák hiányában viszont a sz r repülőterek tovább  zemelhettek,  gy a g pvesztes gek ellenére is jóval több SyAAF MiG emelkedett a magasba. Ennek következtében az IAF-nek is magasabb lett a vesztesége, egyes források szerint 4 db²⁵, mások szerint 6 db gépet vesztenek²⁶. Többek között a háború első Vautour bombázója is veszteséglistára került, amikor a Dmeyr légibázis felett erős légvédelmi t zbe ütköztek a francia gyártmányú gépek, és a 07-es oldalszámú Vautour IIA találatot kapott²⁷. Az általánosságban elmondható az arab-izraeli háborúkról, és különösen a hatnapos háborúról, hogy pontos számadatok elérése rendkívül nehézkes m g napjainkban is, 50 évvel a háború után.  gy a pontos számok helyett érdemesebb a győzelmet vagy a veszteségek arányát nézni. A harmadik hullám végére a szíriai fronton 61 repülőgépet sikerült igazoltan megsemmis teni k a földön, és további 10-et a levegőben az IAF gépei-nek.²⁸ A l gigy zelmek közül 7 db-ot értek el a modernebb MiG-21F-13-as típus ellen, és 3 db MiG-17-es vadász ellen történt. Hogy a további veszteségeket elker lj k, a délután folyamán a szíriai légierő hivatalosan „stratégiai tartalék  llapotba” l pett, a megmaradt rep l eszk zeiket pedig  ttelep tettek t volabbi, izraeli hat sug ron k v l es  ter letekre²⁹.

---

²³ Baker, Nigel, and Tom Cooper. Operation Moked: Destruction of Arab Air Forces. Wwww.acig.org. 11 May 2009. Web. 24 July 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content

²⁴ Ibid.

²⁵ Ibid.

²⁶ Ulanoff, Stanley M. The Fighting Israeli Air Force. New York: Arco, 1985. Print. p.60.

²⁷ Dor, Amos. IAF Vautours. Vol. 8. Milan: AD Graphics, 2001. Print. The IAF Aircraft Ser. p.17.

²⁸ Ulanoff, Stanley M. The Fighting Israeli Air Force. New York: Arco, 1985. Print. p.60.

²⁹ Baker, Nigel, and Tom Cooper. "Operation Moked: Destruction of Arab Air Forces." Wwww.acig.org. 11 May 2009. Web. 24 July 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content

Természetesen a jordániai légierő támadásait sem hagyták válasz nélkül, s a harmadik hullám a sz riain l jóval kisebb létszámú jordániai erőket is támadta. Először a Mafr q l gib zist  rt k csapások 8 db Dassault Myst re IVA  ltal. Itt 13 db Hawker Huntert semmisítettek meg a földön. Az RJAf-nek kett  Huntert sikerült ellen k a levegőbe emelnie, amelyek közül egyben egy pakisztáni önkéntes repült, és amelyek legalább egy Myst re IVA-t lelőttek és m sikakat megrong ltak³⁰. A jordániai gépek az ammani nemzetközi repülőtéren szálltak le, de itt sem ker lhatt k el a pusztulást, ugyanis ezt a helyszínt először 4 db Mirage IIICJ, majd pedig 4 db Ouragan támadta meg a földön megsemmisítve a céljaikat. Délután 3  r ra gyakorlatilag a teljes RJAf megsemmisült, a Hawker Huntereket és m g a másodvonalbeli De Havilland Vampire gépeket is mind találat érte,  gy a Jordán Királyi Légierő gyakorlatilag megsz nt tényező lenni a háború további napjaiban. Ez akkor vált kulcsfontosságúvá, amikor az IDF szárazföldi csapatok ádáz harcot vívtak a jordániai szárazföldi erőkkel és az IDF-nek nagyon komoly,  t k pes légi támogatása volt, amíg az arab katonáknak semmi, és ez döntően befolyásoltak a harcok kimenetelét Ciszjordániában.

A Fókusz hadművelet harmadik hullámának iraki része a H3 vagy más néven az al-Wallid nev  hatalmas, nyugat-iraki repülőteret támadta, azonban itt nem volt olyan els pr  az IAF sikere, mint a többi helyszínen. Ez egy olyan támadás volt, amely egyáltalán nem volt benne a háború előtti haditervben és improviz lt k. A H-3-as komplexum nagy távolsága miatt (kb. 430 km-re van az izraeli Ramat David rep l t rt l³¹)  s azért, hogy az első l gicsap sra a lehető legtöbb bombát magukkal vihess k az iraki repülőteret először a Vautour bombázók támadták. A támadó Vautour köteléket azonban megzavarták a velük együtt a repülőtér f l   rke z  iraki MiG-21FL elfog v d szok, az IQAF legmodernebb fegyverei. B r a gépágyú nélküli MiG-ek nem tudtak l gigy zelmet elérni, de a csapásmérők sem tudtak ilyen körülmények közt olyan alapos munkát végezni. Szemben a megsemmisített kb. 60 db sz r és 30 db jordániai géppel, itt csak három MiG-21-est, egy Hawker Huntert, valamint egy De Havilland Dove k nny - és személyszállító, és egy An-12 neh zsz ll t g p lett az irakiak vesztes ge³². Azonban az IQAF köszönhetően elsősorban a nagyobb földrajzi távolságnak, megúszta az első napot komolyabb veszteségek nélkül és a Tu-16-os bomb z flott ja is sértetlen maradt.

Ugyan 1967. június 5-ének a d lut nj ra nyilvánvaló volt a Fókusz hadművelet sikere, de az IAF szeretett volna annyi arab gépet a földön megsemmisíteni, amennyit csak lehet,  gy az eredeti haditerv szerint elindították a hadművelet negyedik hull m t is, amelynek gépei 17:20 és 19:00 között hajtották végre feladatukat. Mivel az első nap d lut nj ra a s nai fronton már teljes lendületében zajlott az izraeli szárazföldi erők előrenyomulása, azért a negyedik hullám részeként már kevesebb zsidó gép vett részt és csak 5 egyiptomi és sz r repülőteret  rt csapás. Az IAF ekkora már főleg a földi csapatok hatékony és nélkülözhetetlen közvetlen légi támogatásával volt elfoglalva.  rtelem-szerűen az eredményei is kisebbek voltak m r a negyedik hull mnak. Mind ssze egy tucat f ld n  ll  sz r rep l g p megsemmis t s t jelentett k, kett  saját pil ta elveszt se  r n³³.

---

³⁰ Cooper, Tom. The Fight for Airfield H-3. *Aeroplane* Aug. 2017: 58-62. Print. p.60.

³¹ Kreisler, Zvi. The Middle East Theatre. The Vautour Pages. N.p., 09 Apr. 2002. Web. 24 July 2017. <http://www.oocities.org/zvika47.geo/arena.htm>

³² Cooper, Tom. The Fight for Airfield H-3. *Aeroplane* Aug. 2017: 58-62. Print. p.60.

³³ Baker, Nigel, and Tom Cooper. Operation Moked: Destruction of Arab Air Forces. *www.acig.org*. 11 May 2009. Web. 24 July 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content

A negyedik hullámmal  rt véget a Fókusz hadművelet. B r az IAF továbbra is tevek ny volt, m g az első nap éjjelén is támogatták a földi csapatokat, valamint a háború további 5 napján is orosz-l nr szt vállaltak a győzelem kiviv s ban, de ezek már más hadművelet tervei szerint végrehajtott bevetések voltak. A pontos veszteségadatok m g napjainkban sem elérhetők, de a zsidó állam felé elfogultsággal nem vádolható Oszetzky Tamás számításai szerint is legalább a gépeinek k t-harmadát és 100 f t a 350 pil t j b l elvesztett az EAF az első nap folyam n³⁴. A RJAF vesztesége 100%-os volt, és a további eseményekbe már egyáltalán nem játszott szerepet. A SyAAF vesztesége közel 50% lett, és az IQAF is csak azért  lte t l a napot körülbelül 15%-os veszteséggel, mert a gépállomány nagy része nem a H-3-as komplexumban állomásozott, hanem olyan távoli rep l t reken, amelyek az IDF számára nem voltak elérhetők. Természetesen a repülőgépek és rep l t rek mellett, a légvédelem elemeit is támadta az IAF,  gy csak az első napon huszonhárom egyiptomi radarállomás semmisült meg, ezek közül tizenhat darab a Sínai-f lszigeten³⁵. Ekkora az SA-2-es légvédelmi rak ta t gek ugyan még nem rendelkeztek olyan félelmetes hírnévvel, mint az 1973-as háború alatt, de természetesen a légvédelmi eszközök támadásakor több ilyen  teget is megsemmisítettek, s t még egyet Sz ria nagy hatótávolságú radarjaib l is működésképtelenné tettek. A hatalmas számokban megsemmisített harceszközök mellett azonban a Fókusz hadművelet jelentősége igazán a légifölény kiviv sa volt. Shlomo Aloni szavaival élve, „A harcok m g további öt napig folytatódtak, j llehet a teljes légi f l ny melyet az Izraeli Légierő ért el megnyitotta az utat egy példanélküli izraeli győzelem előtt”³⁶. Az abszolút légifölény kiviv sa lehetővé tette Izrael számára, hogy az IAF erejét hadászati szinten a hadszíntér bármely pontjára kivet tse. Hadműveleti szinten pedig lehetővé tette, hogy a korlátozott számú g p llom nyukat használva, a lehető leghatékonyabban tudják a szárazföldi csapatokat támogatni, amikor azok maguk is l tsz mf l nyben lévő ellenséggel néztek szembe és a légi támogatás nélkül nem lett volna esélyük a győzelemre. Harcászati szinten a l gif l nynek hála, hatékonyan tudták támogatni a csapatokat, és ami még fontosabb, hogy az ellenség esetleges támadásait időben fel tudták deríteni a levegőből és meg tudták akadályozni azokat, mielőtt azok komoly veszteségeket okoztak volna az IDF-nek. Emellett az ellenség utánpótlását is fel tudták tartóztatni, ezzel is segítve a szárazföldi erőket. Mindezen el ny k mellett természetesen a harctéri logisztikában is elengedhetetlen volt a légi f l ny kiviv sa, hiszen  gy az egyes ejtőernyős egységek célba juttatása is gond nélkül ment, valamint a szükséges utánpótlást szállító repülőgépek is háborítlanul közlekedhettek a k l nbz  frontvonalak között. Végezetül pedig a hírszerzéshez is kulcsfontosságú volt a légi f l ny, hogy a fot felderit  gépek a lehető legkisebb veszély mellett v gezz k a feladataik és pontos adatokat tudjanak szolgáltatni. Egyben a légi f l ny nyújtotta „csomag” abszolút kulcsfontosságúvá v lt, és gyakorlatilag Izrael ezzel, a Fókusz hadművelet sikerével nyerte meg a hatnapos háborút, már a háború első napján.

ÖSSZEFOGLALÁS

Az 1967-es hatnapos háború alapvetően megváltoztatta a Közel-Kelet térképét. Csupán hat forró nyári napon keresztül vívták, de a hatása máig érzékelhető a térség politikai életében is. Az arab–izraeli háború közül ez tartott a legrövidebb ideig, mégis talán ennek van a legnagyobb

---

³⁴ Oszetzky Tamás. Arab-izraeli Háborúk 1848-1982. Budapest: Zrínyi Katonai Kiadó, 1984. Print. p. 130.

³⁵ Ibid. p. 131.

³⁶ Aloni, Shlomo. Arab-Israeli Air Wars, 1947-82. Oxford: Osprey, 2001. Print. p. 50.

jelentősége.  rt kelése, a tapasztalatok feldolgozása és hasznosítása  gy a hadtudomány művelőinek minden időszakban fontos kell legyen³⁷.

A nagyszerűen megtervezett és kivitelezett Fókusz hadművelet már a háború első napján gyakorlatilag eldöntötte a küzdelmet. Az IAF elérte a légi fölényt és a földön semmisítette meg az arab országok légierejének nagy részét. Ezt az akciót m lt n lehet a történelem legjobb végrehajtott hadműveletei közt említeni. A hadviselő felek mindegyike várta a háborút, felkészültek voltak és a katonák kiképzési szintje is többnyire megfelelő volt, azonban a vezetés, hírszerzés és alkalmazkodás terén Izrael volt fölényben. A zsidó állam sajátos helyzetéből adódóan villámháborús tervekre támaszkodott, amelyeket sikerrel végrehajtott és végül megháromszorozta területét, és egészében elfoglalta Jeruzsálemet is. A hadművelet iskolapéldája lehet annak, hogy megfelelő kiképzéssel mennyire meghatározó szerepe lehet a légierőnek a modern háborúkban. Már a kortársak is nagy figyelemmel k s rt k az eseményeket és mindkét tömb levonta a maga következtetéseit a harcok után. A keleti blokk tanúságait az arab  llamok már az 1973-es jom kippuri háborúban alkalmazták, és meg is tudták lepni Izraelt. A nyugati stratégák pedig nyilvánvalóan szintén tanultak ebből a hat napból 1967-ben, elég ha a Sivatai Vihar hadműveletre, vagy Jugoszlávia NATO általi bombázására gondol az ember. Mindkét esetben komolyan előkészített légi hadműveletet vívtak, nagy hangsúlyt helyeztek a légi f l ny kivívására. Ugyan Jugoszláviában a dolgok menete meg is állt a l gicsap sokn l, de az első  b l háborúban Irakban gyakorlatilag a hatnapos háború felnagyított változatát hajtották végre az abszolút légi f l ny kivívása után végrehajtott gyors szárazföldi hadm veletekkel.

Hadtörténeti szempontból a hatnapos háború fényes győzelem volt, azonban politikai szempontból egyáltalán nem hozott békét a Közel-Keletre, s t még inkább előkészítette a további konfliktusokat. A tűzszünetet követően szinte m g el sem hallgattak a fegyverek, amikor már újra működésbe is léptek az úgynevezett „fel rl  háborúban”. Majd ezt az arab  llamok rev nsa, az 1973-es jom kippuri háború követte, és a sor tovább is folytatódik egészen napjainkig. Az Egyesült  llamok közvetítésével Izrael ugyan Egyiptommal  s Jordániával is b k t kötött, de például Szíriával a mai napig nem írtak alá békeszerződést. Emellett a palesztin kérdés is megoldatlan, ahogy azt a 2017-ben ismételten sokasodó összetűzések mutatják. Összességében elmondható, hogy a Fókusz hadművelet meghatározó eleme volt a hatnapos háborúnak. Katonailag fényes győzelem volt, amely azonban a térség alapvető problémáját nem oldotta meg, és a térség napjainkban is politikailag instabil. Jól mutatják ezt azok a konfliktusok, melyek hadtudományi  g nyess g  feldolgozása több tanulmányban is megt rt nt³⁸.

---

³⁷ Boda et al: Fókusz és együttműködés. A hadtudomány kutatási feladatai. Honvédségi Szemle 2016/3. pp 3-19.

³⁸ A teljesség  g nye nélkül: Tomolya János-Padányi József: A műszaki erők alkalmazása az iraki Szabadság Műveletben. Hadtudományi Szemle 2008/3 pp. 34-47; Harc Tikrit rt: fordulópont az Iszl m  llam elleni harcban? Hadtudom ny 2015 E-sz m pp. 173-193. ; Az izraeli m szaki er k alkalmaz sa az  nt tt  lom m veletben. Hadtudom nyi Szemle 2011/3 pp. 1-13.; A „34 napos” izraeli-libanoni háború Hadtudom ny 2011/3. pp 14-34.

FELHASZNLT IRODALOM

- [1] ACIG Team. "Israeli Air-to-Air Victories in 1967." www.acig.org. 11 May 2009. Web. 30 June 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content
- [2] Aloni, Shlomo. Arab-Israeli Air Wars, 1947-82. Oxford: Osprey, 2001. Print.
- [3] Aloni, Shlomo. Mirage III vs MiG-21: Six Day War, 1967. Vol. 28. Oxford: Osprey, 2010. Print. Duel.
- [4] Ahron Bergman. Israel's Wars. London: Routledge, 2004. Print.
- [5] Ashley, Glenn, and Joe Sewell. Hawker Hunter in Action. Carrollton, TX: Squadron/Signal Publications Inc., 1992. Print.
- [6] Baker, Nigel. "Dassault Mirage III & Mirage 5/Nesher in Israeli Service." www.acig.org. 20 Feb. 2008. Web. 30 June 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content
- [7] Baker, Nigel, and Tom COOPER. "Operation Moked: Destruction of Arab Air Forces." www.acig.org. 11 May 2009. Web. 24 July 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content
- [8] Berki, Gbor. "Elektronikai Hadvisel s a Hatnapos Hbor ban." Hadm rn k 6.1. Mar. 2011. Web. 30 Apr. 2017.
- [9] Boda et al. "Fókusz  s egy ttm k d s. A hadtudomny kutatsi feladatai." Honv ds gi Szemle 2016/3. pp 3-19.
- [10] Cooley, John K. "The War over Water". Foreign Policy 54 (1984): 3–26. Web.
- [11] COOPER, Tom. "The Fight for Airfield H-3." Aeroplane Aug. 2017: 58-62. Print.
- [12] Cooper, Tom, and Franz VAJDA. "Arab Air Forces on 5 June 1967." www.acig.org. 20 Feb. 2008. Web. 17 June 2016. http://www.acig.info/CMS/index.php?option=com_content
- [13] Cooper, Tom, Stefan Kuhn, and Brig.Gen. Ahmad SADIK. "Kuwait "Emergency", 1961." Air Combat Information Group. N.p., 9 Sept. 2003. Web. 15 July 2017. http://www.acig.info/artman/publish/article_203.shtml
- [14] Dor, Amos. IAF Vautours. Vol. 8. Milan: AD Graphics, 2001. Print. The IAF Aircraft Ser.
- [15] Dunstan, Simon, and Peter DENNIS. The Six Day War 1967: Sinai. Oxford: Osprey, 2009. Print.
- [16] Efrati, Yoav. Colors and Marking of the Israeli Air Force. Bat-Hefer, 2005. Print.
- [17] Goebel, Greg. "[2.0] Dumb Bombs (2): Cluster Munitions & Other Bombs." [2.0] Dumb Bombs (2): Cluster Munitions & Other Bombs. 1 Nov. 2004. Web. 15 May 2017. <http://craymond.no-ip.info/awk/twbomb2.html>
- [18] Kreisler, Zvi. "The Middle East Theatre." The Vautour Pages. N.p., 09 Apr. 2002. Web. 24 July 2017. <http://www.oocities.org/zvika47.geo/arena.htm>
- [19] Kreisler, Zvi. "The Armament of the IAF Vautours." The Vautour Pages. N.p., May 2002. Web. 24 July 2017. <http://www.oocities.org/zvika47.geo/arms-iaf.htm>
- [20] Nicolle, David, and Tom COOPER. Arab MiG-19 and MiG-21 Units in Combat. Oxford: Osprey, 2004. Print.
- [21] Oren, Michael B. Six Days of War: June 1967 and the Making of the Modern Middle East. London: Oxford UP, 2002. Print.
- [22] Oszetzky Tams. Arab-izraeli Hbor k 1848-1982. Budapest: Zrnyi Katonai Kiad , 1984. Print.
- [23] PRICE, Nigel, ed. "Under the Star of David." Mosquito: A Flypast Special 2009: 83. Print.
- [24] Rozen, Oren. "De Havilland D.H.98 Mosquito." The Mosquito in Israeli Service. N.p., n.d. Web. 22 July 2017. <http://www.oocities.org/capecanaveral/hangar/2848/mosquito.htm>
- [25] Shlaim, Avi, and William Roger LOUIS. The 1967 Arab-Israeli War: Origins and Consequences. Cambridge: Cambridge UP, 2012. Print. p.XIV.
- [26] Springer, Rita A. Operation Moked and the principles of war. Newport, RI: Naval War College, 1997. Print.
- [27] Taylor, John W. R. Janes All the Worlds Aircraft. London: Janes Pub. Co., 1983. Print.

OPERATION FOCUS: AERIAL OPERATIONS ON THE FIRST DAY OF THE SIX DAY WAR

The 1967 Six Day War (also referred to as the III. Arab-Israeli War or the 1967 June War) started with a decisive series of aerial strikes. The conflict was practically decided on the very first day with the carefully planned and executed Operation Focus, during which the Israeli Air Force achieved air superiority for the rest of the whole war. It is worth to reexamine the Operation, as there is still no peace in the region and aftereffects of the Six Day War can still be felt in the Middle East today. In the first part of this article, the aim is to show the strategic reasons behind the blitzkrieg war plan, and subsequent sections contain the detail analysis of the actual execution of Operation Focus, as well as all air operations on the first day of the Six Day War.

Key words: *air war, Six Day War, Arab Israeli, Middle East, conflict, 1967 June, first day, Operation Focus,*

Ondr k József
Nemzetk zi referens
Nemzeti K zszolg lati Egyetem
Nemzetk zi Kapcsolatok Iroda
jozsef.ondrek.89@gmail.com
orcid.org/0000-0002-1831-5479

József Ondr k
International Officer
National University of Public Service
International Relations Office
jozsef.ondrek.89@gmail.com
orcid.org/0000-0002-1831-5479

---

http://www.repulestudomany.hu/folyoirat/2017_3/2017-3-02-0423_Ondrek_Jozsef.pdf